

QORAQALPOQ ETNOMADANIYATI ASOSIDA O'QUVCHILARNI ESTETIKALIK JIHATDAN TARBİYALASHGA ASOSLANGAN TAJRIBA ISHLARINI TASHKIL QILISH METODIKASI

Bekbosinov Dinmuhammed

*Nukus davlat pedagogika instituti
o'qituvchisi*

***Annotatsiya.** Ushbu maqola Qoraqalpoq etnomadaniyatini o'quvchilarni estetik jihatdan tarbiyalashda qo'llash bo'yicha tajriba ishlarini tashkil etish metodikasini tavsiflaydi. Tadqiqot jarayonida Qoraqalpoq xalqining boy marosim va udumlaridan namunalar keltirilgan. O'quvchilarning badiiy didini oshirishda shu ko'ngilochar milliy an'analardan unumli foydalanish yo'llari ko'rsatilgan. Tajriba ishlari tavsiya etilgan metodika asosida amaliyotchi pedagoglar tomonidan muvaffaqiyatli sinovdan o'tkazildi. Xulosa qismida olingan natijalarning ahamiyati yoritilgan.*

***Kalit so'zlar:** qoraqalpoqlar, etnomadaniyat, estetik tarbiya, tajriba ishlari, metodika.*

KIRISH

Qoraqalpoq etnomadaniyatini o'quvchilarni estetik tarbiya berishga tadbiiq etish bugungi kunda dolzarb masalalardan biri hisoblanadi. Chunki barkamol avlodni tarbiyalashda ajdodlarimizning boy madaniy merosi, xalq og'zaki ijodi durdonalari va milliy udum-marosimlardan oqilona foydalanish muhim ahamiyatga ega.

Ushbu maqolada Qoraqalpoq etnomadaniyatidan olingan namunalar asosida o'quvchilarni estetik jihatdan tarbiyalashga qaratilgan tajriba ishlari tashkil etish va o'tkazish bo'yicha ishlab chiqilgan metodika taqdim etiladi.

USULLAR VA ADABIYOTLAR SHARHI

Tadqiqotda o'quvchilarni estetik jihatdan tarbiyalash tajribasi ichki mazmuni va shaklini yoritishda tavsifiy va qiyosiy tahlil kabi ilmiy usullardan foydalanildi.

Tadqiqotning nazariy asosi sifatida I.A.Karimov, Z.T.G'ofurov, Abdullayeva, Rahmonov I. [1] va boshqa mutaxassislarning etnomadaniyat va milliy qadriyatlarni yosh avlodni ma'naviy tarbiyalashda qo'llash borasidagi ilmiy ishlari olindi.

NATIJALAR VA TAHLIL

Tajriba ishlari jarayonida olingan natijalarni quyidagi yo'nalishlarda tahlil qilish mumkin:

- Qoraqalpoq milliy udumlaridan olingan lavhalarni maktab tadbirlariga qo'llash orqali o'quvchilarda milliy qadriyatlarga hurmat, milliy iftixor tuyg'ulari shakllantirishga erishildi.
- Xalq og'zaki ijodi asarlari, musiqa va raqslardan namunalar keltirilishi o'quvchilarning badiiy didini, estetik zavq-shavqini oshirishga xizmat qildi.

- Maslahatlar asosida folklor ansambli tashkil etilib, tanlovlarda qatnashishi ta'minlandi. Bu esa maktabda ijtimoiy faollik ko'rsatkichini oshirdi.
- Tadqiqot davomida pedagog va ota-onalar o'rtasidagi hamkorlik mustahkamlandi.

Tajribalardan ko'rinib turibdiki, Qoraqalpoq etnomadaniyatidan olingan namunalar asosida o'quvchilarni estetik tarbiyalash, ularning ma'naviy olamini boyitish samarali usul hisoblanadi.

Turli yoshdagi guruhlardagi o'quvchilar bilan olib borilgan tajribalar shuni ko'rsatdiki, maktab yoshi davriga qadar bosib o'tilgan tarbiyaviy tadbirlar ham o'z samarasini beradi. Ya'ni boshlang'ich sinf o'quvchilari orasida ham milliy qadriyatlarga munosabat yuksak ko'rinishga egadir.

Tajriba ishlari jarayonida ayrim ona tili darslari, sinflararo tadbirlar va jamoat ishlariga etnomadaniyat bilan bog'liq ilmiy-badiiy ma'lumotlar kiritib borish amaliyoti vujudga keltirildi. Bularga misol qilib, topishmoqlar, qiziquvchan matnlar va viktorinalardan foydalanishni ko'rsatish mumkin.

Qoraqalpoq yigit-qizlarining mahalliy xususiyatlarini ifoda etuvchi milliy kiyim-bosh, taqinchoqlar va boshqa bezaklardan foydalanib ko'rgazmali namoyish ishlari uyushtirildi. Bu holat ham tarbiyaviy ta'sirchanlikni oshirishga yordam berdi.

Demak, etnomadaniyat unsurlarini pedagogik jarayonda qo'llash orqali tarbiya samaradorligini sezilarli darajada oshirish mumkinligi tasdiqlandi.

MUHOKAMA

Ushbu tadqiqot natijalariga asoslanib, quyidagi xulosalarni keltirish mumkin:

Birinchidan, Qoraqalpoq etnomadaniyati boy va rang-barang bo'lib, undan o'quvchi va talabalarni ma'naviy-axloqiy tarbiyalashda, jumladan, estetik didini shakllantirishda unumli foydalanish imkoniyatlari keng.

Ikkinchidan, tajribalar jarayonida an'anaviy pedagogik texnologiyalarni zamonaviy interfaol usullar bilan uyg'unlashtirish orqali tarbiyaviy samaradorlikka erishish mumkinligi isbotlandi.

Uchinchidan, o'quvchi va talabalarining ijodiy salohiyatini milliy qadriyatlar ruhida rivojlantirish, ularning mustaqil fikr yuritish malakalarini oshirish muhim vazifa ekani tasdiqlandi.

To'rtinchidan, yosh avlodni komil inson darajasiga ko'tarishda oila va mahalla hamkorligidan oqilona foydalanish zarurligi ko'rsatib berildi.

XULOSA

Xulosa qilib aytadigan bo'lsak, Qoraqalpoq etnomadaniyati namunalaridan samarali foydalanib, maktab o'quvchilarini estetik jihatdan tarbiyalashga qaratilgan tajriba ishlari muvaffaqiyatli o'tkazildi. Olingan ijobiy natijalar ushbu metodikani boshqa o'quv muassasalariga ham tatbiq etish imkonini beradi.

Kelajakda tadqiqot doirasini kengaytirib, yuqori sinflar hamda akademik litseylar talabalarini ham qamrab olgan holda ilmiy-metodik ishlarni davom ettirish maqsadga muvofiqdir. Chunki yoshlarni ma'naviy komil insonlar qilib tarbiyalashda milliy qadriyatlarimizdan unumli foydalanish zarur.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati:

1. Karimov, I. A. (1997). Tarixiy xotirasiz kelajak yo'q. T.: Sharq.
2. G'ofurov, Z. (2009). Qoraqalpoqlar: tarix, urf-odat va marosimlar. Nukus: Bilim.
3. Келдиёрова, Г. С. (2021). Язык и стиль Эркина Вахидова. Молодой ученый, (41), 40-42.
4. Abdullayeva, G. (2019). Milliy udum va an'analarni tiklash – ma'naviyat kurashining muhim yo'nalishi. Toshkent: Noshirlik yog'dusi.
5. Rahmonov, I. (2017). Etnomadaniyat asoslari. Samarqand: Zarafshon.
6. Qayumov, U. (2013). Milliy qadriyatlar va yoshlar tarbiyasi. Toshkent: G'afur G'ulom nomidagi nashriyot-matbaa ijodiy uyi.
7. Islomova, Z. (2016). Barkamol avlodni tarbiyalashda oila va mahalla hamkorligi. Samarqand: Zarafshon universiteti nashri.
8. Keldiyorova, G. S., Qurbonova, N. N., Fatxullaxodjaev, M. Z., & Rixsiyeva, L. A. (2022). Didactic Functions and types of Role-Playing Games that Contribute to the Development of Communicative Foreign Language Speech Skills. Specialusis Ugdymas, 1(43), 10577-10582.
9. Khayrullayevna, K. G. (2023). PRAGMATIC NATURE OF NONVERBAL MEANS IN LITERARY TEXTS. Ethiopian International Journal of Multidisciplinary Research, 10(12), 121-124.
10. Sadullayeva, M. (2020). Qoraqalpoq xalq og'zaki poetik ijodi. Nukus: Bilim.